

Lesbrief

'Hertog Jan's Vechtverhalen'

Hartelijk dank voor het downloaden van de lesbrief. Deze hoort bij de voorstelling *"Hertog van Hardenberg"* waarin (moderne) jeugdboeken verstopt zitten.

Het allerbelangrijkste is om kinderen nieuwsgierig te maken naar de boeken, zodat ze die zelf willen gaan lezen. In "Sterke Verhalen" zitten veel klassiekers, in het "Fantasiekenhuis" zitten 55 moderne jeugdboeken verstopt en in deze voorstelling zitten allemaal boeken over 'vroeger'.

Boeken die in de voorstelling verstopt zitten

Baron von Münchhausen

Deze voorstelling is geïnspireerd op de sterk overdreven verhalen uit de 'leugenliteratuur'. Een verzameling volksverhalen en legenden. Een bekende naam hiermee verbonden is die van Baron von Münchhausen. Deze vertelde zijn gasten allerlei verhalen die eigenlijk allemaal al bestonden. Het was een traditie om elkaar zo verhalen te vertellen. Het schuurt tegen de 'sprookjes', maar dat waren verhalen met een moraal.

- De kikkerbiljetjes van de koning – Janneke Schotveld

Koning Arthur

Over deze legendarische koning en zijn zwaard Excalibur is veel geschreven. Het is een legende, dus er is veel verzonnen. Een mooi begin voor kinderen:

- Koning Arthur trilogie – Jaap ter Haar
- Het zwaard in de steen, De avonturen van koning Arthur - [Geronimo Stilton](#)

Kastelen, ridders en draken

Na de legende van koning Arthur kwamen er steeds meer verhalen over dappere ridders, draken en prachtige kastelen. Hier de boeken die in deze voorstelling zitten:

- Held op sokken – Bette Westera (Prentenboek)
- De Ridder zonder billen – Levina van Teunenbroek (Prentenboek)
- De koning zonder paard – Levina van Teunenbroek (KBW 2025!) (Prentenboek)
- De ridder die niet wilde vechten – Helen Docherty (Prentenboek)
Leest Griffioen, Trol, Draak een boek voor en sluit zo vriendschap. Geeft het boek ook weg aan het fabeldier.
- De jongen die met draken zong – Andy Shepherd
De Drakenfruitboom waar jonge draakjes aan groeien.
- Koning Eddie – Andy Riley
- De Raadselbreker – Rob Koops
Boekenburcht met boekhoeders / Zwaardzusters – 3 mutsketiers / Zwaard Rovk Toerak: Krach van Samen (vergelijkbaar met het zwaard Excalibur).
- Brief voor de koning – Tonke Dragt
- Ridders gezocht (serie) – H.K. Bootsman
- Ridders van de ronde keukentafel – Mark Tijsmans

De 3 musketiers – Alexander Dumas

Veel verhalen en verfilmingen.

De 3 muisketiers – Geronimo Stilton

De muisketiers, een razend reken-avontuur – Jonny Leighton

In de voorstelling zit een ondeugende muis en er zijn 3 Viking meisjes (muts-ketiers). Gele Ronja wiens burcht door een 'blik Sem' is gespleten verwijst natuurlijk naar nog een klassieker:

- Ronja de Roversdochter – Astrid Lindgren
- Dagboek van een Muts – zeer populaire serie van Rachel Renée Russell

Geschiedenis

Ik heb dit keer bewust gekozen voor een verhaal over mijn eigen woonplaats. Verderop in de lesbrief gaat hier ook een opdracht over. Je lokale geschiedenis is heel interessant om te ontdekken en er komen ook steeds meer jeugdboeken uit met dit thema.

- De vloek van Voorst – Joke Eikenaar
Over Zwolle en omstreken.

Losse verwijzingen

Er zitten diverse opmerkingen en grappen in de voorstelling verwerkt die verwijzen naar een boek of tv-serie:

- Disney's tovenaarsleerling uit "Fantasia"
Een kind dat een tovenaar helpt / de K-steel op zijn 5^e verjaardag / de emmer die steeds weer vol zit met water.
- Bibliotheek van vergeten dromen – Nazima Pathan
- Kronieken van Narnia, deel 6 – Zilveren zetel – C.S. Lewis
De slang en de gestolen zilveren zetel.
- De blauwen tegen de rooien – Benjamin Leroy
De paardenrace op het einde. En in de Efteling heb je een achtbaan: racen tussen rood en blauw (water & vuur).
Roald Dahl schreef "Gruwelijke Rijmen", een variatie op bestaande sprookjes. Waaronder Sneeuwwitje en de 7 dwergen die wedden op een paardenrace.
[Bekijk en luister hier alle verhalen.](#)
- [Koning Midas](#) Een beroemd verhaal uit de Griekse mythologie.
- Drakenjagers – Animatie serie in 2 seizoenen.
Past ook bij de animatiefilms 'Hoe train je een draak?'
- Kruistocht in Spijkerbroek
Een schijnheilige bisschop / de kruisvaardersvlaggen
- [Rattenvanger van Hamelen](#)
De Muizenmepper van Muiden
- Borre en de opblaaskrokodil
- Merlijn
Verwijst o.a. naar Zwarte Magica & Madame Mikmak uit de Donald Duck.
Zie ook 'Merlijn de tovenaars' tekenfilm van Disney uit 1963.
- Verschrikkelijke Ikke animatiefilm
Verwijzing naar het stelen van de maan.

Zoek je een voorstelling die helemaal over jeugdboeken gaat, kijk dan bij het "[Fantasiekenhuis](#)" met wel 55 boekverwijzingen!

Onderbouw & Bovenbouw

1) Maak een Blikjes-telefoon

Voor de onderbouw is dit leuk om te doen en uit te proberen. Voor de bovenbouw is het natuurlijk goed om uit te vinden hoe het kan dat je elkaar verstaan kunt via een draad.

<https://schooltv.nl/video-item/blikjes-telefoon-blikgeluiden>

<https://www.spelactief.nl/activiteiten/techniek-wetenschap/bliktelefoon-maken>

2) Verzin een verhaal met de klas

De leraar geeft een beginzin. Elk kind vult dit aan met 1 nieuwe zin. Welk avontuur heb je als de hele klas is geweest?

Dit kun je natuurlijk een paar keer achter elkaar doen. Doel is het stimuleren van de creativiteit, maar ook taalgebruik: Opbouw van een zin, creatief gebruik van woorden / dubbelzinnigheden.

En je oefent de basis van een verhaal: Begin – midden – eind. En als je geluk hebt zelfs een plot!

3) Verzin je eigen held

- Bedenk een allitererende heldennaam.
Wees kritisch, kinderen kunnen na een paar tips veel mooiere dingen verzinnen dan hun 'eerste versie'.
- Verzin je eigen magische wapen én geef het een bijzondere naam.
Denk aan 'Excalibur' het zwaard van Koning Arthur.
- Maak een Onomatopée-wolk.
Dit kun je voor handvaardigheid zo moeilijk maken als je wilt. Jonge kinderen kunnen knippen, plakken en kleuren. Oudere kinderen kunnen figuurzagen, lasersnijden, schilderen, etc.
Een **Onomatopée** is een woord dat een geluid nabootst. Zie je veel in strips. Denk bijvoorbeeld aan "Wow" of "Boing".

<https://www.sjaakjansen.nl/2019/03/21/onomatopée/> Met voorbeelden van leerlingen.

<https://www.youtube.com/watch?v=kZV8eubKEYc> Instructiefilmpje.

Moeilijk om iets te verzinnen? Doe alsof je een bekend persoon bent die op een beroemde plek woont. In de voorstelling kwamen o.a. P.C. Hooft en Hugo de Groot voor. En de kastelen 'Slot Loevestein' en het Muiderslot.

4) De Zilveren Zetel

Zet een stoel in de klas en versier die passend bij het thema dat je kiest. Bijvoorbeeld de 'verhalenstoel' of 'inspiratiestoel' of ...

De kinderen kiezen natuurlijk welke versiering er past bij het thema dat je noemt.

Het idee is dat een kind op de speciale stoel gaat zitten en een verhaal of sprookje voorleest. Of een verhaal mag verzinnen. Of een idee bedenkt als je met een bepaald onderwerp bezig bent.

Om de kinderen te helpen, kun je ook eerst met de klas een **ideeën- of verhalenpot** vullen. Dan kunnen ze een papiertje uit de pot halen.

Bovenbouw

Ontdek de geschiedenis van je woonplaats

Beperk jezelf niet, gebruik anders de dichtstbijzijnde grote plek/stad.

Kinderen kunnen zoeken naar oude sagen en legenden. Zo schijnt er in Hardenberg een gouden wieg verstopt te zijn op de 'Korrelbelt'. Als je hard stampst kun je die horen rinkelen. Maar hij is nog niet gevonden...

Een paar tips:

- Is er een **historische vereniging**?
- Zijn er mensen die veel weten over vroeger?
- Je mag helemaal zelf kiezen hoever je terug gaat in de tijd. Je kunt het daarom ook koppelen aan een thema uit de methode "Blink".
- Je kunt misschien niet veel vinden, maar kijk dan naar het **jaar waarop je woonplaats is ontstaan**. Wat droegen de mensen toen voor kleding? Wat aten ze? Hoe leefden ze?
- Voor kinderen is dit een mooie opdracht om te gaan zoeken in de bibliotheek, op Wikipedia, etc. Denken ze wel aan de bronvermelding 😊?
- Staan er bijzondere / oude / historische **gebouwen** in jullie woonplaats?
- Is er een **museum** in de buurt? Er zijn ook veel kleine hobby-musea, vergeet die niet!
- Staan er **kunstwerken, standbeelden** of andere bijzondere voorwerpen in de openbare ruimte?

Zo ontdekte ik dat mijn woonplaats Hardenberg heel wat interessants heeft te melden. Dus heb ik een stadswandeling gemaakt met de meest interessante feiten en verhalen:

<https://www.123magie.nl/hertog.van.hardenberg>

De pen is machtiger dan het zwaard

Gebruik je verbeelding: Verzin je eigen avontuur. Wees een echte Baron von Münchhausen en verzin je eigen verhalen waarmee je je klasgenoten gaat vermaken. Hoe meer je overdrijft, hoe grappiger het wordt. En daardoor is het duidelijk dat deze 'leugenliteratuur' niet waargebeurd is, maar bedoeld als vermaak. Wie heeft er nou niet een vis gevangen van wel 40 kilo of 3 meter lang...

- Laat iedereen een avontuur verzinnen én uitschrijven.
- Geef een minimum en een maximum lengte op (aantal woorden, aantal kantjes).
- Laat de verhalen voorlezen. Dat kan natuurlijk op die speciaal versierde zilveren zetel.
- Misschien maak je er wel een bundel van: De avonturen van groep Leuk voor de ouders om te lezen!

Cartoon maken

In de voorstelling zaten woordgrappen. Deze kun je heel mooi uitwerken in een cartoon.

Hier een voorbeeld van Evert Kwok: <https://www.evertkwok.nl/>

Raadsels

In de voorstelling kwamen we bij de Mutsketiers. Zij lieten ons alleen doorgaan als we 3 raadsels konden oplossen. Raadsels zijn een hele leuke manier van taalgebruik omdat je voor de oplossing altijd creatief moet denken. Een paar voorbeelden:

- *Wat staat er aan het eind van de regenboog? (de letter G)*
- *Er staan 3 huizen in de brand. Eentje is gemaakt van riet, eentje van hooi en eentje van noedels. Welke gaat de ambulance eerst blussen? (ambulances blussen niet)*
- *Als je het hebt wil je het delen, als je het deelt heb je het niet meer... Wat is het? (Geheim)*
- *Wat was, voordat de Mount Everest werd ontdekt, de hoogste berg op aarde? (Mount Everest)*
- *Welke ring is niet rond? (Haring)*
Wat kun je breken zonder het aan te raken? (Belofte)

Je kunt hier heel veel mee doen, een paar suggesties:

- 1) Elke ochtend een raadsel. Een kind mag die dag starten met het 'raadsel van de dag'.
- 2) Je kunt ook een kwartier nemen om allemaal een supergoed raadsel op te zoeken. Die gaan in de raadselpot. Als je die week erna een moment hebt dat het heel goed ging / de les snel voorbij ging / het opruimen top!, dan kun je als beloning raadsels gaan doen met de klas.
- 3) Je kunt een wedstrijd houden waarbij kinderen hun eigen raadsel moeten gaan verzinnen. Daar krijgen ze bijvoorbeeld 10 minuten voor. Vervolgens laat iedereen zijn raadsel horen en geeft de klas steeds een cijfer. Wie het hoogste cijfer scoort heeft het beste raadsel van de dag/week/maand verzonnen.
- 4) Jongens tegen de meiden (of welke andere tegenstelling dan ook): Om beurten moeten ze een raadsel opgeven (zelfbedacht?). Wie na 10 raadsels de meeste punten heeft wint.

Citaten

Veel mensen die verhalen schrijven of beroemd zijn geworden vanwege hun vakkennis, leven door in de manier waarop we hun woorden gebruiken. Als iemand iets zegt of schrijft en jij gebruikt dat in je verhaal, dan ben je aan het citeren.

Als je een boek schrijft moet je altijd vertellen dat je een citaat gebruikt en van wie het is. Zo kun je ook een stukje tekst van een liedje citeren. Of een gedeelte van een gedicht.

In de voorstelling zaten een paar citaten. Van wie zijn deze:

- ★ *"De toekomst hangt af van wat jij nu doet!"*
- ★ *"Want als je het kunt dromen, kun je het doen."*
- ★ *"Zoek niet naar logica, zoek naar verwondering."*

Waarom zijn deze citaten schuin gedrukt en staan ze tussen "aanhalingstekens"?

Citaten zijn vaak heel grappig. Vooral als ze maar 1 of 2 zinnen lang zijn en een 'wijsheid' weergeven: een spreuk. Spreuken werden altijd gebruikt om mensen iets te leren. Zo heb je in de Bijbel zelfs een heel boek vol met wijze spreuken.

1. Neem een onderwerp waarover je meer wilt weten. Bijvoorbeeld 'tijd'.
2. Ga naar www.citaten.net (of een andere site) en kijk welke citaten gaan over tijd.
3. Kies de leukste uit en schrijf daar een kort verhaaltje mee.
4. Lees dit verhaaltje aan elkaar voor. Je houdt nu een 'betog'.

Taalspelletjes

Taal is niet alleen maar letters die woorden vormen. Taal is een gereedschap om mee te spelen. Zo zaten er veel woordgrappen in de voorstelling, maar ook gezegden en spreekwoorden:

- *Voor hetere vuren staan.*
- *Een zucht van verlichting slaken.*
- *Hij heeft een blote billengezicht.*
- *Zelfs ijzer roest als het niet wordt gebruikt.*
- *De steen des aanstoots.*
- *Wij zwemmen tegen de stroom in.*
- *Die is niet voor de poes.*
- *Blauw bloed hebben.*
- *Je bent een gouden mens!*
- *Gouden appels op zilveren schalen.*
- *De ochtendstond heeft goud in de mond.*
- *Groen zien van jaloezie*
- *Er zijn ook mensen die ergeren zich groen én geel.*
- *Je bent benieuwd naar de rode draad van dit verhaal.*
- *Het wordt je rood voor ogen.*
- *Ik zorg voor wat kleur in jullie leven!*
- *De wortel van het kwaad.*
- *We lopen als een haas verder.*

1. Zoek online een woordenboek.
2. Kies een zelfstandig naamwoord waar je mee wilt beginnen. Het beste kies je een samengesteld woord, zoals kraan + vogel = kraanvogel.
3. Knip het woord in stukjes: Kraan & Vogel.
4. Zoek nu in het woordenboek naar bijvoorbeeld 'kraan'. Je krijgt dan allerlei woorden te zien waarin het woord 'kraan' zit.
5. Hetzelfde doe je met 'vogel'.
6. Nu kun je kijken of je nieuwe woorden kunt maken die grappig zijn.

Misschien kun je als klas een hele dierentuyn verzinnen met allemaal grappige dieren.

Of een stad met allemaal bijzondere huizen.

Of ...

En als je klas hip wil zijn, dan maak je met elkaar toch een...

Rap

In de voorstelling zat koning Midas, berucht om het verhaal dat wat hij aanraakt in goud verandert. Eerst lijkt dat heel mooi, maar al snel blijkt het een vloek. Kunnen jullie net als koning Midas een rap maken?

Yo, ik ben Midas, koning met de 'touch'
Alles wat ik aanraak wordt goud – so *much*
Gouden hamster, gouden kat,
Zelfs m'n goudvis zegt: *"Dit is niet wat!"*

Ik wilde rijkdom, power, reputatie
oneindig geliefd zijn, vol adoratie.
Maar nu word ik in mijn eentje oud:
alles wat ik aanraak verandert in goud.

Refrein:

Alles wat ik tik – GOUD!
Alles wat ik lik – FOUT!
Iedereen vindt mij STOUT!
Niemand die nog van me HOUDT!

Ik gaf mijn vrouw een knuffel, ze werd helemaal stijf.
Ik zei: "Doe niet zo gek meid, je bent een gouden wijf!"
Zo word ik in mijn eentje oud,
alles wat ik aanraak verandert in goud.

Zelfs mijn zoon, nu standbeeld in 't paleis.
Staat naast mijn troon, zo koud als ijs.
Zo word ik in mijn eentje oud,
alles wat ik aanraak verandert in goud.

Refrein

De bloemen in de tuin, glimmend in de zon.
'k Zou willen da'k er eentje plukken kon.
Zelfs eten lukt niet meer, dat is balen!
Het zijn gouden appels op zilveren schalen.

Refrein

Zelfs de ochtendstond heeft nu goud in de mond.
Ik wenste verkeerd, 'k heb mijn les geleerd:
geen pracht en praal, ik wil normaal!
Dus mag jij iets wensen? Wat te doen:
Houd van mensen, niet van poen!

Heel veel plezier,

Goochelaar Jan

Kijk voor meer leuke thema-voorstellingen op

WWW★GOOCHELAARJAN★NL